

Josef Dvořák

Nahráno v Českém rozhlase Karlovy Vary dne 28. 1. 2026

PAMĚTNÍK: 19:25-19:28

Tak buď přijdete všichni ostříhaní nebo vás vyrazíme z učení.

VALI:

Podobné výhrůžky slýchal náš pamětník pan Josef Dvořák v učení na Kladně velmi často. Nelišit se vzhledem ani jinak bylo na začátku 70. let hodně důležité.

PAMĚTNÍK: 15:18-15:28

Prostě byly dvě skupiny lidí, kteří to haněli, mluvili proti nám a skupina lidí, která nám držela palce.

MÍNA:

I teď se často navzájem kritizujeme, ale tenkrát, v době normalizace, to bylo mnohem horší. Každý, kdo byl trochu jiný, už byl hned podezřelý.

PAMĚTNÍK: 16:07-16:17

Ale to ještě mě a mé kamarády utvrdilo v tom, že ty vlasy mít budeme. A to znamená, že v každém případě, abysme nevypadali jako socialistická mládež.

NIKI:

Proto se pan Dvořák nestal zámečníkem, došlo mu, že v továrně zůstat nechce, a šel pracovat do divadla. Tam měl kamarády a hlavně větší volnost.

PAMĚTNÍK: 6:26-6:27

To byl úplně jiný život.

VALI:

V divadle pracoval s lidmi, kteří měli podobné názory a byli také často vyslýcháni policií. A to ho ještě utvrdilo v přesvědčení, že tu nejsou respektována lidská práva a rozhodl se podepsat Chartu 77.

PAMĚTNÍK: 11:35-11:46

Tak jsem došel k závěru, že v Československu jsem vyřízený a že moje jediná naděje, jestli bych se mohl dostat ven.

MÍNA:

Ale to bylo v té době skoro nemožné. Jenže najednou mu přímo na policii sami nabídli emigraci. Komunistický režim totiž změnil strategii – místo pronásledování se rozhodl chartisty dostat z Československa pryč. Museli se ale vzdát nejen rodiny a přátel, ale také státního občanství, aby se už nemohli vrátit.

PAMĚTNÍK: 13:01-13:09

To bylo pod nátlakem – buď to tady podepíšete, že se vzdáváte občanství nebo vás nikam nepustíme a budeme vás pronásledovat.

MÍNA:

Pan Dvořák tak nakonec o občanství a získal ho zpět až v roce 2001.

VALI:

Nejdřív žil nějakou dobu ve Vídni, kde se docela zabydlel, ale vadilo mu, že je kolem pořád spousta lidí propojených s režimem v Československu, a proto se chtěl odstěhovat někam dál. Vybral si Spojené státy americké, protože tam měla syna a taky že tam...

PAMĚTNÍK: 29:10-29:16

Bylo více svobody, samozřejmě v tom bývalém komunistickém Československu té svobody moc nebylo.

NIKI:

Z New Yorku se ještě několikrát vrátil do Vídně, ale nakonec zůstal a stěhoval se pak už jen po Spojených státech – žili v Kalifornii, Idaho, tam se jim líbilo nejvíc. V Tennessee to už nebylo ono. V Americe žili...

PAMĚTNÍK: 42:04-42:10

Celkově od roku 1985 až do letošního, 40 let.

NIKI:

A proč se tedy náš pamětník nakonec vrátil do Čech?

PAMĚTNÍK: 46:43-46:46

Amerika není stát kde chcete zestárnout

MÍNA:

Tak se kvůli poklidnějšímu životu znovu přestěhoval, a to už po třiadvacáté, tentokrát na Karlovarsko.

NIKI

A co by nám chtěl vzkázat?

PAMĚTNÍK: 1:08:33-1:08:37

Žij si svůj život! Nenech se ovlivňovat dalšíma.

1. SCÉNA – ROZHODNUTÍ

(Josef Dvořák sedí u stolu. Dívá se na papíry, váhá.)

Vypravěč: „Josef Dvořák ví, proč je tady. Chce odejít do Ameriky. Ne proto, že by utíkal, ale proto, že hledá svobodu.“

(Policajt stojí naproti němu.)

Vypravěč: „Jenže odchod má jasnou podmínku.“

2. SCÉNA – PODMÍNKA STÁTU

(Policajt ukáže na místo k podpisu.)

Vypravěč: „Odchod má jasnou podmínku. Pokud chce odejít, musí se vzdát občanství.“

(Josef Dvořák sevře ruce, pomalu vydechne.)

Vypravěč: „Nechce to udělat. Ale ví, že bez toho se jeho sen nikdy nenaplní.“

3. SCÉNA – PODPIS

(Josef Dvořák vezme propisku, chvíli váhá, potom podepíše.)

Vypravěč: „Podepisuje, aby mohl odejít. Ne proto, že by se chtěl vzdát své země.“

(Policajt vezme papíry a orazítku je.)

Vypravěč: „Rozhodnutí je hotové. A cesta zpět už neexistuje.“

4. SCÉNA – TÍCHO PO ROZHODNUTÍ

(Josef Dvořák zůstává sedět. Policajt si vezme papíry.)

Vypravěč: „Místnost zůstává stejná. Ale on už ne.“

5. SCÉNA – AMERIKA (SYMBOLICKY)

Vypravěč: „Amerika je teprve před ním. Ještě tam nestojí. Ale už k ní směřuje.“

(Josef Dvořák se narovná a dívá se vpřed.)

Vypravěč: „Svobodu si vybral. A zaplatil za ni.“

†

KONEC

REKVIZITY: stůl, 2 židle, papíry (žádost, vzdání se občanství), propiska, razítko, změna světla, znak nebo vlajka Československa

PAMĚŤ NÁRODA

VYPRAVĚČ

Učitelovi vadilo že pan Dvořák a spousta jiných žáků měli moc dlouhé vlasy. A tak ho poslal ke kadeřníkovi, aby se nechal ostříhat.

Dorazil do kadeřnictví a vysvětlil kadeřníkovi, že ho poslal učitel. Kadeřník se ho zeptal, jak chce ostříhat. Jenže pan Dvořák nechtěl přijít o své vlasy, a tak si přál, aby mu je zkrátil jen malinko.

Kadeřník tedy ustříhl jen pár pramínků. Když bylo hotovo, skoro nic se nezměnilo. Pan Dvořák byl spokojený a hned se vrátil zpátky do školy.

Učitel si ho prohlédl a čekal, že uvidí velkou změnu. Jenže vlasy vypadaly skoro stejně jako předtím. Učitel se rozzlobil, protože žák jeho pokyn nesplnil pořádně.

Poslal ho tedy zpátky ke kadeřníkovi s tím, že tentokrát chce aby ho ostříhal na krátko. A tak žák musel znovu do kadeřnictví, ale tam mu kadeřník řekl že už ho znovu neostříhá a vyhodil ho. Když se pan Dvořák vrátil zpět do školy, tak se učitel naštval tak, že zavolal jeho otce do školy.

REKvizITY

KADEŘNÍK:

- bílý plášť
- brýle
- nůžky

UČITEL:

- montérky
- sešit
- ukazovátko

DVOŘÁK:

- montérky
- batoh
- tužka za uchem
- přičesky

KULISY:

- cedule učiliště
- pracovní ponk (stůl)
- cedule kadeřnictví

Potřebné rekvizity

- stůl a dvě židle
- papír = Charta 77
- propiska
- starý kabát pro pana Dvořáka
- policejní čepice nebo kabát
- občanský průkaz (stačí kartička)
 - kufr nebo taška – symbol emigrace

Průběh scénky

1. OBRAZ – PODPIS CHARTY

Co dělají herci:

- Pan Dvořák sedí u stolu, váhá, prohlíží si papír.

Co dělají herci:

- Pan Dvořák sedí u stolu, váhá, prohlíží si papír.
- Nakonec se odhodlá a podepíše.
- Rozhlédne se, jako by měl strach, papír schová pod kabát.

Vypravěč říká:

Píše se rok 1977.
V Československu vládne ticho, které není klidem, ale strachem.
Pan Jozef Dvořák je obyčejný člověk – pracuje, má rodinu, chce žít v pravdě.
Do rukou se mu dostává dokument s názvem Charta 77

Co dělají herci:

- Policista prudce vstoupí, ukáže na židli.
- Dvořák si sedá, je nervózní.
- Policista chodí kolem něj, hrozí prstem, bouchne do stolu.

Vypravěč říká:

Netrvá dlouho a ozývá se klepání na dveře.
Státní moc má dlouhé ruce.
Pan Dvořák je předvolán k výslechu.
Ptají se ho, proč podepsal, kdo ho k tomu navedl, co tím sleduje.
On však mlčí – nechce zradit sebe ani druhé.

4. OBRAZ – ODEBRÁNÍ OBČANKY

Co dělají herci:

- Dvořák drží občanku u sebe.
- Policista mu ji vytrhne z ruky.
- Dvořák zůstane stát bezmocně uprostřed jeviště.

Vypravěč říká:

Stát však o jeho názor nestojí.
Občanský průkaz – důkaz, že někam patří – je mu násilím odebrán.
Z člověka se stává jen číslo ve spisu.
Přesto v něm zůstává něco, co vzít nemohou – lidská důstojnost a touha po svobodě.

3. OBRAZ – NABÍDKA EMIGRACE

Co dělají herci:

- Policista položí na stůl kufr – symbol odjezdu.
- Podá Dvořákovi papír k podpisu.
- Dvořák zavrtí hlavou – odmítá.

Vypravěč říká:

Přichází nabídka, která je spíš nátlakem.
„Můžete odejít na Západ,” říkají mu,
„ale musíte nám odevzdat občanský průkaz a už se nikdy nevrátit.”
Znamenalo by to ztratit domov, jazyk, minulost.
Pan Dvořák váhá, ale odejít nechce.

5. ZÁVĚR

Herci:

- Dvořák stojí vpředu, světlo na něj.
- Policista odchází do tmy.

Vypravěč:

Takových jako pan Jozef Dvořák byly stovky.
Ne všichni byli slavní, ale všichni měli odvahu.
Díky nim dnes víme, že svoboda není samozřejmost.
A že i tichý podpis může být hlasitější než křik.